

Kongresser och utställningar

Amber 90. Internationellt symposium om bärnsten i arkeologiska fynd

Symposiet som ingick i arbetsprogrammet för "the Committee on the Study of Amber", en kommitté som ryms inom Union Internationale des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques gick av stapeln dagarna 29 oktober till 2 november 1990. Det anordnades av Československá Akademie věd Archeologický ústav och hölls på akademiens konferenscenter, slottet Liblice, beläget några mil norr om Prag. The Committee on the Study of Amber, där undertecknad är ledamot, har som president professor Curt W. Beck vid Amber Research Laboratory, Vassar College, Poughkeepsie ej långt från New York i USA. Kommittén har 10 ledamöter från olika länder, bl. a. Colin Renfrew från England och Jørgen Jensen från Danmark. Curt W. Beck är kemist. Arbetet i kommittén är tvärvetenskapligt upplagt så att de arkeologiska frågeställningarna bearbetas både arkeologiskt och med naturvetenskapliga metoder. Det verkligt centrala problemet är om man med säkerhet kan bestämma ursprungsområden för bärnstenen i de bärnstensföremål som påträffas i arkeologiska fynd. Många frågor om handel och utbyte är beroende av detta. Redan på 1800-talet började man arbeta med naturvetenskapliga analyser. Curt W. Beck har tillsammans med ett par medarbetare sammanställt en brett upplagd bibliografi, en abstrakt-samling över forskningen. Det är arbeten som behandlar kemiskt, fysiskt, geologiskt, mineralogiskt, arkeologiskt och litterärt material och arbetsmetoder inom dessa ämnen använda på bärnsten. Det litterära materialet i samlingen är sådant som har uppgifter om bärnsten. Abstraktsamlingen omfattar tiden från 700-talet till 1966. Curt W. Becks arbete präglas alltså av stor grundlighet och vida perspektiv. Han har gett ut en lång rad arbeten om bärnstensanalyser, ofta i samarbete med arkeologer inom olika lokala forskningsområden.

Symposiet var också brett upplagt. Det var

inte så särskilt många deltagare, ett 40-tal från olika länder i Europa och från USA men geografiskt täckte det in Europa, delar av Asien och Egypten, där en engelsk forskare upptäckt ett par halsband som synes vara av den s. k. baltiska bärnstenen (succinite). Problem-mässigt täckte symposiet hela förhistorien och gick in på en del historiskt material.

Vi vet nu att den s. k. baltiska bärnstenen förekommer inom stora områden från Englands ostkust över norra Europa långt in i Asien och ända ned till Svarta havet. Ett stort problem rör svårigheten eller möjligheten att skilja mellan fossil harts från olika områden. Symposiet gav dock många exempel på hur ny information kan utvinnas genom mer och mer förfinade metoder.

Den första sessionen var naturvetenskaplig med föreläsare som atomfysikern Jaap Boon från Amsterdam och kemisten Alexander Shedrinsky från USA samt mineralogen Tatiana Sokolova från Leningrad. Material och tolkning av analyser stod i centrum för diskussionerna. I en andra session med tyngdpunkt på arkeologi behandlades västeuropeiskt område med Colette du Gardin, Frankrike, Hendrik Kars från Nederländerna samt Stephen Shennan och Anthony Harding från England. De gav översikter över forskningen och behandlade specialproblem. Harding tog upp den intressanta frågan om samband mellan lunulaeformade bärnstenshalssmycken från bronsålder och halskragar av samma form i guld och sten.

Stephen Shennan har tillsammans med Curt W. Beck framställt ett heltäckande arbete om bärnstenen på brittiskt område med genomgång av råmaterialförekomster, analys av bärnstensfyndens samband i europeiskt perspektiv inklusive utbyte och sociala sammanhang. Detta kompletteras med naturvetenskapliga analyser. Arbetet föreligger nu i en Pre-publication edition som jag fick tillfälle

att ta del av och som kommer att tryckas nästa år. Det blir utan tvekan ett standardverk.

En annan session behandlade östligare områden. Jan Dabrowski och Zbigniew Bukowski från Polen talade om Lausitz- och Hallstattkultur. Tadeusz Malinowski kompletterade med en översikt över bärnstensförekomster i Polens förhistoria. I detta sammanhang infogades en föreläsning av Ilze Loze från Lettland om bärnstenen i Lettland och min egen om Amber in Iron Age Finds in Sweden. Andra sessioner tog upp frågor om bärnstenen i Mellan- och Sydeuropa. Bl.a. föreläste Jan Bouzek från Prag vilken stätt för den lokala planeringen av symposiet. Han behandlade problemet om bärnstensvägar. Bärnstenen i Italien, såväl förromersk som romersk, diskuterades i flera av föredragen. Curt W. Beck höll i det sammanhanget en föreläsning om bärnsten från Sicilien (simitite). En avslutande session tog upp bärnstenen på egeiskt område och i Israel.

Symposiet var en kombination av pedagogiskt upplagda översikter och föreläsningar om specialproblem kopplade till naturveten-

skapliga analyser och resultat av analyser. Det framgick både av föreläsningarna och av den livliga diskussionen att forskningen visserligen kommit långt men att problemen fortfarande är många. För att få fram lösningar är ett intensivt tvärvetenskapligt samarbete nödvändigt.

Volymen över föreläsningarna skall enligt planen föreligga färdig vid den arkeologiska världskongressen i Bratislava i september 1991.

Referenser

- Beck, Curt W., Gerving, Martha & Wilbur, Elizabeth, 1966–1967. *The Provenience of Archaeological Amber Artifacts. An Annotated Bibliography I–II*. I: Art and Archaeology Technical Abstracts, Vol. 6, 1966, No. 2 (I) and Vol. 6, 1967, No. 3 (II).
- Beck, Curt W. & Shennan, Stephen, 1990. *Amber in British Prehistory*, with a foreword of Colin Renfrew. Pre-publication edition.

Berta Stjernquist

Arkeologiska institutionen
Kraftstorg 1, S-223 50 Lund

En kyrkofurste mellan senmedeltid och renässans. En utställning i Mainz

Under sommaren 1990 visades i Landesmuseum i Mainz en utställning med viss svensk anknytning. Den behandlade en central gestalt i tysk kyrkohistoria, Albrecht av Brandenburg, som från 1513/14 till 1545 var ärkebiskop av Magdeburg och Mainz samt biskop i Halberstadt. Med ärkebiskopsstolen i Mainz var också kurfurstevärdigheten förenad – ärkebiskopen av Mainz var alltså en av de sju kurfurstar (tre andliga, fyra världsliga) som skulle välja det tyska rikets kejsare.

Albrecht var i sig själv av hög börd – son till kurfursten av Brandenburg Johan Cicero. 1506–13 kom han att fungera som medregent till sin äldre bror Jochim I Nestor. Denne hade som femtonåring 1499 blivit myndigförklarad och efterträtt fadern. Börden hade givetvis sin betydelse för Albrechts karriär –

för Mainz var förvisningen om stöd från kurfursten av Brandenburg en viktig faktor. Albrecht var endast 24 år då han mottog palliet, det av påven lämnade tecknet på ärkebiskopsvärdigheten, trots att 27 år egentligen var den lägsta tänkbara åldern för ett sådant ämbete. Han var nu ärkebiskop över ett av de största ärkebiskopsdömena i Tyskland. 1518 insattes han av påven i kardinalskollegiet i Rom, där han också fick en titelkyrka, S. Chrysogonos. (1521 fick han i stället av påven, på egen begäran, S. Pietro ad Vincula som titelkyrka.)

Albrecht kom att stå mitt i reformationen: det var till honom som Luther 1517 riktade den skrivelse rörande avlaten, med de 95 teserna som bilaga, som kom att utlösa reformationen.

Han var synnerligen konst- och praktälskan-